

Smjernice

→ **za odgovorno**

i sigurno ←

novinarstvo
u doba krize

PRO-FACT

Autorica:

Đurđica Klancir

Grafički dizajn:

Bojan Crnić

Izdavač:

Gong

Izvršna direktorica:

Oriana Ivković Novokmet

Mihanovićeva 14

10000 Zagreb

e-mail: gong@gong.hr

web: www.gong.hr

Zagreb, prosinac 2022

Pro-fact: Istraživanje, edukacija, provjera činjenica i razotkrivanje dezinformacijskih narativa o COVID-u 19 u Hrvatskoj

Projekt koordinira Gong, a na ovom radu surađivale smo s Hrvatskim novinarskim društvom i Sindikatom novinara Hrvatske

Ova publikacija odražava isključivo stajališta autorica i Europska komisija nije odgovorna za bilo kakvu upotrebu informacija koje sadrži. Ovaj je projekt financiran iz Programa rada Europske unije za 2020., prema Ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava br. LC-01682252.

SADRŽAJ

UVOD	4
PREGLED STANJA U HRVATSKOM NOVINARSTVU U TRENUTKU NASTUPANJA KRIZE	6
KOJE SU NAJVEĆE PRIJETNJE NOVINARSTVU?	9
— <i>Novinarstvo i društvene mreže</i>	12
— <i>Prodor dezinformacija u medije</i>	13
SMJERNICE	15
O PROJEKTU	24
O AUTORICI	26

Uvod

[▲
povratak na sadržaj](#)

Gong je, u suradnji s Hrvatskim novinarskim društvom (HND) i Sindikatom novinara Hrvatske (SNH), tijekom 2022. godine organizirao niz fokusiranih razgovora s predstavnicima novinarske struke, u kojima je obuhvaćeno više desetaka novinarki i novinara različite dobi i različitih pozicija u redakcijama utjecajnih medija, s ciljem dubinskog istraživanja i analize novinarskog rada i specifičnih problema s kojima se novinarska struka susretala u iznenadnim, ekstremno kriznim uvjetima rada tijekom COVID-19 pandemije (a potom i rata u Ukrajini), te s ciljem uspostave smjernica i preporuka za odgovorno i sigurno novinarstvo u kriznim uvjetima.

Kroz razgovore u fokus grupama s novinarkama i novinarima, urednicima i urednicama te članovima Novinarskog vijeća časti (tijela HND-a koje razmatra primjenu Etičkog kodeksa časti), u projektu izrade Smjernica uočeno je sljedeće:

1. Zabrinjavajuće stanje na hrvatskoj medijskoj sceni i značajno urušavanje novinarske struke i prije pojave pandemije o uvođenja specifičnih modela rada – koji su u pojedinim slučajevima dodatno srozali ionako slabe uvjete i standarde rada.
2. Iznimno neujednačen interes izdavača (vlasnika medija) za osiguravanje sigurnih uvjeta rada i podršku novinarkama i novinarima koji su posebno izloženi tijekom rada u kriznim uvjetima.
3. Slabosti državnih institucija i specifičnih tijela formiranih u razdobljima krize – tzv. kriznih stožera: novinarkе i novinari su, u prvoj fazi krize, imali problema zbog onemogućavanja slobodnog kretanja, a otežano se radilo i zbog izostanka transparentnog i odgovornog informiranja jer kvalitetne informacije često nisu bile dostupne niti su distribuirane ujednačeno odnosno “svima jednako”.
4. Pojačan proboj dezinformacija – osobito zbog nesnalaženja u razumijevanju što je “znanstveno“, što je argumentirana kritika “znanstvenog” ili kako prezentirati izvore koji imaju “stav” o specifičnim zdravstvenim temama.

Pregled stanja u hrvatskom novinarstvu u trenutku nastupanja krize

 [povratak na sadržaj](#)

Sugovornici u fokus grupama upozorili su na srozavanje uvjeta rada novinarki i novinara u većini medija. Redakcije su sve manje, posebno u digitalnim medijima, novinari su sve opterećeniji, traži se “univerzalni novinar”, ne dopušta se specijalizacija, sve se manje ide na teren, izdavači nisu zainteresirani za ulaganje u istraživačko novinarstvo, u redakcijama vijesti novinari se često okreću međusobnom prenošenju informacija, preuzimaju ih od drugih – što prouzrokuje i opasnost od domino efekta u prijenosu dezinformacije.

“...stigne poruka da ovo svi imaju, a mi nemamo. Znači, nemaš vremena uopće provjeriti pod tim pritiskom da “svi imaju”. I samo se ubaci i svi sretni jer se skupljaju klikovi. Kao, nećemo mi objaviti prvi, ali ako netko već objavi, onda moramo i mi. Ako se kasnije i ispostavi da to nije točno, nije važno. U tom je trenutku na nama pritisak da moramo imati i mi jer imaju drugi”, opisao je pritisak rada na portalima jedan od sugovornika u fokus grupi.

“Nedostaje i novinara i urednika, a njih nedostaje jer nema novaca”, kaže drugi sugovornik.

“Nema se vremena ići na teren, nego su stalno zatvoreni u redakcijama. Tako da i oni sve više ovise o drugim medijima, prenose druge medije, a ne znaju je li informacija provjerena”, riječi su jednog od sugovornika.

Brojni su novinari demotivirani nesigurnošću i niskom plaćom te odustaju od temeljnih postulata novinarstva, ne žele više “riskirati” za javni interes, sve je više pojave autocenzure, ili napuštaju profesiju i traže posao u drugim djelatnostima.

“Novinari se boje za vlastitu egzistenciju. Nekad si ne možeš priuštiti ići kontra vlasnika i urednika jer ćeš izgubiti posao, a novac ti treba za preživljavanje. Nekad si zbog egzistencije prisiljen ići protiv svojih uvjerenja”, priznaje jedan od sugovornika u fokus grupi.

Brojni su govorili o suptilnijim metodama cenzure i pritiscima preko vlasnika i urednika, i iz politike, ali i od strane velikih oglašivača (što je na tragu onog što smo utvrdili u Gongovom pilot istraživanju “Tko sve i kako pritišće novinarke i novinare? Od političara do oglašivača”).

A bilo je riječi i o specifičnom izbjegavanju kritičkog pisanja o zdravstvenim djelatnicima u кризи. “Neki su se bojali pisati protiv nekih osoba ili institucija jer će kad-tad trebati pokucati na vrata te bolnice”, rekao je jedan od novinara i upozorio na problem prihvaćanja koruptivnih modela funkcioniranja zdravstva i straha da će medicinski radnici drugačije tretirati novinarke i novinare koji su kritički pisali o njima od onih koji pišu prijateljski.

Dok značajan dio sugovornika u fokus grupama smatra da u proteklom desetljeću svjedočimo značajnom nazadovanju novinarske struke – zbog izostanka interesa izdavača da ulažu u kvalitetno, profesionalno novinarstvo, i zbog sve prisutnijih pritisaka dominantnih političkih centara moći i velikih oglašivača – neki sugovornici smatraju da se u proteklih sedam godina dogodila “renesansa istraživačkog novinarstva“, no da su ipak mogući problemi zbog jačanja pojedinih privatnih poduzetnika koji putem oglašavanja utječu na način na koji se piše o njima.

Koje su najveće prijetnje novinarstvu?

 [povratak na sadržaj](#)

Većina sugovornika je izdvojila narastajući problem pritisaka oglašivača, i velikih privatnih kompanija i Vlade kroz ministarstva, i različite oblike prikriivenog oglašavanja. Pojedini modeli oglašavanja koji postaju sve dominantniji u hrvatskom medijskom prostoru – poput konferencija koje organiziraju vlasnici medija i redakcije zajedno s tvrtkama i državnim institucijama, te *native* oglasi – patološki preoblikuju temeljnu zadaću novinarstva: pravovremeno i neovisno informiranje.

SLAPP su tužbe, također, ocijenjene kao iznimna prijetnja, a HND bilježi njihovo povećanje iz godine (prema anketi HND-a iz ožujka 2022. godine, u kojoj je sudjelovalo 26 medija, zabilježeno je da je aktivna 951 tužba, a tužitelji su od vlasnika medija i novinara potraživali 77,4 milijuna kuna). Radi se tužbama koje značajno utječu na rad redakcija i pojedinih novinara – jer uzrokuju autocenzuru (odnosno izbjegavanje tema vezanih za one koji su skloni tužbama zato da bi se izbjegla dugotrajni iscrpljujući sudski postupci i konkretne financijske isplate), a zakonodavac ne rješava problem SLAPP tužbi.

“U nekim se redakcijama radi pritisak na novinare da se u ugovore uvrsti odredba prema kojoj bi se ugovor o radu mogao otkazati, ako bi novinar izgubio spor“, upozorio je jedan od sugovornika u fokus grupi.

U razgovorima je posebno istaknut problem lokalnih medija u funkciji promocije rada lokalnih javnih poduzeća. Dugogodišnjim pogrešnim modelom financiranja većina lokalnih medija je pretvorena u pomoćne PR alate lokalnih moćnika, a umjesto kritičkog diskursa prema lokalnoj vlasti i neovisnog informiranja dominiraju PR objave koje se prezentiraju kao “vijesti“. “Svjedočimo tridesetogodišnjem sustavnom uništavanju lokalnih medija te njihovom okrupnjavanju, od strane moćnika i tajkuna, primarno vezanih za HDZ“, rekao je jedan od sugovornika. Lokalni su mediji, zbog lošeg modela financiranja, bili posebno ugroženi i u prvoj fazi pandemije: niske plaće su pale još više, dio kolega je dobio otkaze.

Osim toga, primijećeno je kako izaostaje propitivanje državnih poduzeća koji su značajni oglašivači u brojnim medijima. Upravo to pitanje je tematiziralo Gongovo istraživanje [“Državno financiranje bez jasnih kriterija - alat za cenzuriranje medija?”](#), kojeg je pripremio i proveo nagrađivani novinar i urednik Saša Paparella zajedno s Orianom Ivković Novokmet i Melisom Skender.

Bilo je riječi i o konkretnim prijetnjama novinarima i novinarkama, narušavanju zdravlja zbog pritisaka unutar redakcije, od strane nadređenih urednika i menadžmenta, ali i “izvana“, od onih o kojima se piše, do anonimne publike putem društvenih mreža. Položaj novinara u društvu je srozao te su novinarke i novinari često izloženi uvredama i prijetnjama, od vrha politike

do običnih građana ili različiti udruga ili neformalnih skupina ljudi. U vrijeme pandemije posebno su bili “na meti” skupina građana koje su se protivile službeno propisanim mjerama u borbi protiv pandemije. Ne samo da su pojedini novinari bili izloženi prijetnjama, a zabilježeno je i nekoliko fizičkih napada, nego su i članovi njihovih obitelji bili napadani putem društvenih mreža. Također, pojedine redakcije su za rad na terenu bile prisiljene angažirati i osobe za fizičku sigurnost.

Krizni su uvjeti ponovno ogolili nedostatak odgovarajućih edukacija o medijima za građanke i građane jer su pokazali širinu nerazumijevanja pozicije novinarske struke kao “čuvara demokracije”, odnosno, njezin temeljni zadatak, prenošenje i analiziranje provjerenih informacija.

NOVINARSTVO I DRUŠTVENE MREŽE

Sve više konzumenata informacija dolazi do sadržaja putem društvenih mreža i tako gubi priliku za cjelovitu ili cjelovitiju sliku – do njih dolaze samo informacije koje ih zanimaju, a vrlo često niti ne znaju razliku koji je sadržaj “novinarstvo“, a koji nije. Problem primarnog “informiranja“ putem društvenih mreža bez razumijevanja potrebe da se provjerava izvor i autentičnost informacije posebno je bio vidljiv u vrijeme COVID-19 pandemije i uvelike je poljuljao temeljne zadaće novinarstva. Većina sudionika razgovora u fokus grupama smatra da je za prevladavanje tog problema važno pojačati programe medijske pismenosti, ali i značajno ojačati mehanizme permanentnog educiranja svih generacija o razumijevanju uloge novinarstva, i razlikovanja informacije od dezinformacije. No, brojni su sugovornici upozorili i na odgovornost samih medija, da ima sve više pokazatelja da se ne mogu nositi s društvenim promjenama, da ne znaju kvalitetno prezentirati sadržaj na društvenim mrežama, da trebaju koristiti više nove alate, ali i grafičke modele prezentacije primjerenije novim trendovima. Također je upozoreno da mnogi mediji gube publiku, ali i povjerenje – zbog nekritičkog odnosa prema centrima političke moći, prema oglašivačima i zbog prikrivenog oglašavanja. Nije problem samo nekritičko prihvaćanje neprovjerenih informacija s društvenih mreža, nego i nekritičko prihvaćanje “informacija“ iz medija nastalih kroz različite oblike prikrivenog oglašavanja ili dogovor s predstavnicima vlasti.

PRODOR DEZINFORMACIJA U MEDIJE

Oslabljena novinarska struka se sve teže odupire prodoru dezinformacija. Digitalni mediji u kojima se inzistira na brzini sve manje novinarskog rada ulažu u provjeru istinitosti objava (od PR priopćenja do objava na društvenim mrežama), no problem je sve izraženiji i u strukturi medija: vlasnici medija ne traže urednike koji će inzistirati na visokim profesionalnim standardima i na provjeri informacija koje kolaju u javnom prostoru, nego sve više traže urednike koji su spremni ispunjavati zahtjeve oglašivača i političkih moćnika s kojima se dogovaraju različiti aranžmani (npr. konferencije o pojedinima sektorima javnih politika, u kojima nositelji političkih vlasti prezentiraju svoje politike u najbolje mogućem svjetlu, mediji im osiguravaju vidljivost, a javne i privatne kompanije osiguravaju sponzorstva kroz koja unapređuju svoj imidž, ali i osiguravaju nakolonost vlasti).

Sugovornici u fokus grupama su dezinformacije koje plasiraju novinari ocijenili opasnijima od dezinformativnih objava nenovinara – jer dezinformacije koje šire mediji podrivaju i samu ideju novinarstva i doprinose daljnjem prodbljivanju nepovjerenja u novinarstvo.

“Apsolutno je točno da mainstream mediji imaju ogromnu ulogu u širenju dezinformacija. Odgovornost je na svima. Ugledni strani mediji imaju fact-checking odjele, koji pregledavaju tekstove i provjeravaju informacije, a naši mediji nemaju ni lektore. Međutim, mislim da ne može sva odgovornost biti na medijima, čak i da imaju potrebne informacije. Treba sagledati medijsko polje u cjelini, i kao cjelinu zajedno s javnošću, i onda osmišljavati koordinirane intervencije putem sustavnih medijskih politika.“
Kaže jedan od sugovornika u fokus grupama.

Neki su upozorili da brojni mediji nemaju dovoljno resursa za detaljne provjere informacija, te su se u vrijeme pandemije počeli oslanjati na “eksperte, znanstvene autoritete i sl.“ – no, i to se pokazalo neefikasnim jer su se stajališta eksperata često mijenjala i zbunjivala javnost. Istaknut je problem nedostatka novinara koji se bave znanošću i znaju prenositi za širu javnost informacije iz znanstvene sfere, a kao dobar primjer prakse istaknuto je prenošenje svjetskih medija za koje se zna da ozbiljno provjeravaju sve što objavljuju.

“Objavljujemo informacije s pouzdanih medija, BBC-a ili New York Timesa. Nemamo resursa da ih drugačije provjerimo, a znamo da takvi mediji imaju svoje fact-checkere i pouzdajemo se u njihove informacije“, rekao je jedan od sudionika u radu fokus grupa.

Dakle, u razgovoru s novinarkama i novinarima, urednicama i urednicima, uočeno je mnoštvo problema u novinarskoj struci koji su se drastično produbili tijekom iznenadne krize u kojoj je cijelo društvo bilo prisiljeno funkcionirati po novim, specifičnim “pravilima”.

Još tijekom udarnih razdoblja krize europske novinarske asocijacije uključile su se s nizom preporuka i praktičnih savjeta za novinare* koje i ovom prilikom preporučamo, no naša je namjera bila na temelju analize zapaženih dominantnih problema u Hrvatskoj, definirati specifične smjernice i preporuke za novinarke i novinare, novinarske redakcije, ali i medijske izdavače i nadležne državne institucije, a prije svega za Ministarstvo kulture i medija.

* [Preporuke i praktični savjeti se odnose na sigurnost prilikom pandemijskog izvještavanja, stanje novinarske sigurnosti tijekom COVID-19 pandemije, etičnost izvještavanja u ratom zahvaćenim područjima, pripremljenost za zdravstvene i sigurnosne rizike prilikom izvještavanja, veći angažman vlasnika medija u zaštiti zaposlenika i zaposlenica te na uočavanje i suprotstavljanje dezinformacijama.](#)

Smjernice

[▲
povratak na sadržaj](#)

1. SIGURNOST NA RADNOM MJESTU, BRIGA O VLASTITOM ZDRAVLJU

- ▶ Svaka novinarka i novinar mora voditi računa o svom zdravlju i odgovarajućim uvjetima rada, ali i odlučno zahtijevati od nadležnog urednika i medijskog izdavača osiguravanje odgovarajućih uvjeta rada i/ili zaštitnih sredstava. Iako su zakonski propisane obaveze osiguranja sigurnih uvjeta rada, a tijekom pandemije bila su na snazi i specifična pravila (od obaveznog nošenja maski, do udaljenosti itd.), uz sugestije da se omogućava i rad od kuće – nisu svi medijski izdavači jednako odgovorno osiguravali jednako kvalitetne uvjete rada.
- ▶ Redakcije su dužne osigurati maksimalnu podršku i stručnu pomoć svim novinarkama i novinarima koji izvještavaju o posebno osjetljivim temama u uvjetima krize ili istražuju probleme zbog kojih mogu biti i osobno ugroženi.
- ▶ U slučaju da medijski izdavač ne osigurava odgovarajuće uvjete rada – nužno je o tome upozoriti javnost (individualno ili kroz novinarske asocijacije, HND, Sindikat ili sl.) i pokrenuti postupke sankcioniranja neodgovornih.

2. SLOBODA KRETANJA

- ▶ Tijela koja donose odluke i upute za funkcioniranje društva u kriznim trenucima moraju odmah naznačiti specifičnu poziciju novinarki i novinara, te im omogućiti slobodan prolaz neovisno o eventualnim ograničenjima kretanja uz obavezu novinara da nose jasno vidljive oznake novinarske struke.
- ▶ Urednici moraju jasno i odgovorno proanalizirati sve rizike izlaska na teren u kriznim uvjetima, u suradnji s vlasnicima medija moraju odgovorno osigurati sigurne uvjete za rad na terenu, i uvažiti eventualne specifične zahtjeve novinarki i novinara koji zbog zdravstvenih ili sl. razloga ne mogu u specifičnim uvjetima krize izlaziti na teren.
- ▶ Novinarke i novinare koji rade najzahtjevnije istraživačke zadatke u kriznim/rizičnim uvjetima treba posebno osigurati (od pružanja fizičke zaštite na terenu, do polica osiguranja).

3. JEDNAKA DOSTUPNOST INFORMACIJA ZA SVE NOVINARE I NOVINARKE

- ▶ Unatoč formalnom zakonskom okviru koji novinarkama i novinarima jamči jednak pristup informacijama u uvjetima pandemije pokazalo se da oformljeno tijelo (Krizni stožer) u velikoj mjeri nije bilo u mogućnosti davati pravovremene i jasne informacije o tijeku krize, a na konkretnije upite nadležna ministarstva i institucije (MUP, Ministarstvo zdravstva itd.) često nisu davali konkretne odgovore. Pandemija je izrazito naglasila nespremnost državnog aparata da kvalitetno komunicira sa svim medijima jednako, a krizna situacija je potaknula veći angažman PR agencija i tzv. komunikacijskih savjetnika – koji, međutim, nisu olakšali pravovremeno i kvalitetno informiranje javnosti.
- ▶ Novinarke i novinari u uvjetima krize moraju još odlučnije i glasnije upozoravati na slučajeve devijacija u ostvarivanju prava na dostupnost informacija – javnost mora znati koje se informacije taje, ili su nepotpune.

4. JAČANJE ODGOVORNOSTI NOVINARKI I NOVINARA

- ▶ Sve što se objavljuje u medijima moralo bi biti istinito, a izvori provjereni, ali zbog dugotrajnog narušavanja kvalitete rada u medijima problem lakog/lakšeg prodora dezinformacija bio je prisutan već prije krize, odnosno izbijanja pandemije, a kriza ga je učinila još vidljivijim.
- ▶ Krizni uvjeti bi, međutim, trebali pojačati svijest o primjeni etičkih načela struke, a urednici – uz podršku medijskih izdavača – inzistirati na maksimalno odgovornom novinarstvu: provjeri izvora, jasnom opremanju novinarskih radova (bez manipulativnih naslova ili sl.).
- ▶ Promovirati Kodeks časti hrvatskih novinara, potaknuti vlasnike medija i urednike da promoviraju i ugrade u svakodnevni redakcijski rad vrijednosti Etičkog kodeksa.
- ▶ S obzirom na pojačana upozorenja novinarki i novinara da urednici zbog borbe za klikove ili imperativa brzine i “atraktivnosti” ne traže provjeru informacija, odnosno, upravo sugeriraju da je treba zanemariti – valja podsjetiti da novinar ima pravo odbiti novinarski zadatak koji je protivan etičkim načelima struke, no ta se mogućnost rijetko koristi zbog straha od sankcija. Stoga je evidentno da treba zakonski ojačati redakciju, odnosno poziciju novinarki i novinara u odnosu na poslovni dio medija (za što se zalaže i HND u procesu promjena Zakona o medijima).
- ▶ Medijski nakladnici moraju osigurati dovoljan broj novinarki i novinara u redakcijama kako bi se omogućilo kvalitetno i profesionalno ispunjavanje novinarskih zadaća – nedopustive su “uštede” koje dovode do srozavanja profesionalnih standarda.
- ▶ Ako urednik ili medijski nakladnik sili novinara na neetički rad, potrebno je osmisliti modele alarmiranja javnosti i o tim devijacijama. Također je nužan neovisan nadzor Zakona o medijima koji štiti redakciju od takvih pritiska.

5. PRIJENOSI S DRUŠTVENIH MREŽA

- ▶ U kriznim se uvjetima preporuča poseban oprez u prenošenju objava s društvenih mreža jer se društvene mreže pokazuju kao posebno rizičan mehanizam za širenje dezinformacija ili iskrivljenih informacija
- ▶ Novinarke i novinari su dužni provjeravati sve informacije koje objavljuju, ali zbog obima posla, imperativa brzine itd., posebno u digitalnim medijima, sve je dominantnija praksa prijenosa objava s nečijeg profila ako je javni, bez kontaktiranja osobe koja je nešto objavila, ali i bez provjere navedenog – jer se osobu koja je objavila nešto na društvenim mrežama smatra “izvorom“. Stoga je potrebno naglasiti da je takav postupak protivan profesionalnim standardima novinarstva: I objave poznatih osoba koje su označene kao “javne“ treba provjeravati kao bilo koji drugi navod u javnom prostoru i ne smije ih se objavljivati u medijima bez dodatne provjere, stavljanja u kontekst ili novinarskog pojašnjenja u skladu s Etičkim kodeksom novinarske struke.

6. KRIZA NE ZNAČI DA NOVINARI MORAJU ŠUTJETI

- ▶ zakonski su precizno definirani iznimni uvjeti u kojima se ograničavaju novinarske slobode (Zakon o medijima, Opća načela, članak 3.) no hrvatska medijska scena je tijekom COVID-19 pandemije bila izložena različitim neformalnim procjenama što bi novinari smjeli, a što ne bi smjeli „pitati“ i sugestijama da se ono što govori i propisuje tijelo koje je osnovala Vlada za provođenje kriznim mjera ne treba propitivati. Upravo suprotno: novinarke i novinari moraju kritički propitivati i poteze Vlade i specifičnih tijela Vlade osnovanih za potrebe rješavanja problema u krizi, kao predstavnici javnosti, i zahtijevati precizne i pravovremene informacije
- ▶ krizno vrijeme nije vrijeme apstinencije od kritičkog ili istraživačkog novinarstva. Treba istraživati i propitivati i najosjetljivije teme, ali maksimalno odgovorno
- ▶ ako medijski izdavač ili urednik traži od novinarke ili novinara “apstinenciju” od kritičkog novinarstva zbog kriznih uvjeta rada – također treba o tome informirati javnost kroz novinarske udruge ili individualno.

7. OPREZNO S IZVORIMA I AUTORITETIMA ZA POJEDINA STRUČNA PODRUČJA

- ▶ Tijekom COVID-19 pandemije novinarska struka se suočila sa specifičnim problemom nedostatka kvalificiranih sugovornika, znanstvenika ili eksperata iz pojedinih područja medicinske struke koji bi mogli odgovorno rastumačiti pojedine probleme i dati preporuke građanima. Istovremeno, u javnom prostoru, posebno na društvenim mrežama, pojavile su se različite interpretacije koje su potpisivali znanstvenici različitih profila i agresivno ih promovirali i zagovarali. No, nije svaki znanstvenik stručan za svako područje. Niti je činjenica da je netko znanstvenik u jednoj disciplini jamstvo da je on poželjan sugovornik za bilo koje područje
- ▶ Novinarkama i novinarima preporučuje se za specifičnu problematiku razgovarati sa stručnjakom koji se bavi upravo tom tematikom
- ▶ Pojava teoretičara zavjere jest novinarska tema, ali uz pojašnjavanje konteksta i jasno razlučivanje što je znanstveno, a što kvazi-znanstveno
- ▶ Preporuča se uredništvima da, po potrebi i sa stručnjacima koji se bave razlikovanjem znanstvenog/neznanstvenog i teorijama zavjere, na razini redakcije utvrde tko su kvalificirani stručnjaci za pojedino područje, a novinarskim udruženjima da o toj tematici organiziraju stručne skupove i radionice

8. EGZISTENCIJALNA SIGURNOST NOVINARKI I NOVINARA U UVJETIMA KRIZE

- ▶ Egzistencijalna ugroženost, nesigurnost plaće i/ili honorara, posebno je postala vidljiva u uvjetima krize i dodatno upozorila na posebno loš model financiranja lokalnih medija koji bi u uvjetima krize trebali igrati značajnu ulogu u informiranju javnosti, ali i mogućnosti manipulacije i ucjene prijetnjom da bi se „moglo ostati bez ikakve plaće“ – za sve medije, neovisno i veličini i snazi medijskog izdavača
- ▶ Nužno je pojačati razumijevanje da je pravovremena i kvalitetna informacija „javno dobro“, i osnažiti poziciju novinarstva i na europskoj i na hrvatskoj sceni, te pojačati modele financiranja profesionalnog i kvalitetnog novinarstva iz javnih izvora
- ▶ Unaprijediti modele financiranja kvalitetnog novinarstva iz javnih izvora koji nisu podložni utjecaju vladajuće političke elite
- ▶ Osnažiti poziciju novinarki i novinara na hrvatskoj medijskoj sceni, promovirati dobre primjere profesionalnog novinarstva, promovirati i podržati redakcije i medijske izdavače koji poštuju Etički kodeks novinarske struke
- ▶ Novinarskoj struci treba ojačati dignitet kroz promicanje medijske kulture, odnosno, razumijevanja pozicije medija i novinarske struke kao bitnog stupa liberalne demokracije – za što je nužno urediti zakonski okvir, ali i pokrenuti mehanizme široke edukacije

O projektu

[▲
povratak na sadržaj](#)

Projekt **“Pro-fact: Razotkrivanje COVID-19 dezinformacijskih narativa u Hrvatskoj istraživanjem, provjerom točnosti činjenica i edukacijom”** multidisciplinarno i intersekcionalno pristupa COVID-19 dezinformacijama. Istraživanjem, jačanjem svijesti te upotrebom metoda gradnje kapaciteta, projekt sustavno pristupa društvenom, političkom i zdravstvenom problem širenja COVID-19 dezinformacijskih kampanja. Svojim aktivnostima nastoji efikasno identificirati hrvatske COVID-19 dezinformacijske kampanje, osnažiti kapaciteta hrvatskog multidisciplinarnog tima za uočavanje i suprotstavljanje dezinformacijskim kampanjama te povećati kompetencije hrvatskih novinarki i javnosti za medijsku pismenost. Koordinator projekta je Gong, a partnerice su Fakultetom političkih znanosti u Zagrebu, Sveučilištem u Dubrovniku, Faktografom, Fakultetom elektrotehnike i računarstva.

O autorici

[▲
povratak na sadržaj](#)

Durdica Klancir, novinarka, urednica i politička komentatorica prisutna je na hrvatskoj medijskoj sceni duže od trideset godina. Bila je glavna urednica u tri utjecajna medija: u političkom tjedniku Globus, u Business.hr-u i tportalu. Pisala je u Poletu, Globusu, Poslovnom dnevniku, Business.hr-u, tportalu, Net.hr-u i surađivala je s Deutsche Welle. Posebno istražuje korupciju i nepotizam, a u svojim javnim nastupima zagovara nezavisno i beskompromisno novinarstvo. Godine 2019. izabrana je za novinarku godine po izboru članova HND-a. Bila je predsjednica Novinarskog vijeća časti pri HND-u, a danas je članica. Diplomirala je politologiju na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, a uz novinarski rad predaje i kolegij Digitalno novinarstvo na Sveučilištu Vern. Na prijedlog HND-a izabrana je za članicu saborskog Odbora za informiranje, informatizaciju i medije 2021. godine.

PRO-FACT

Sufinancira
Europska unija

PRO-FACT:

Razotkrivanje COVID-19 dezinformacijskih narativa u Hrvatskoj istraživanjem,
provjerom točnosti činjenica i edukacijom

SMJERNICE ZA ODGOVORNO I SIGURNO NOVINARSTVO U DOBA KRIZE

Đurđica Klancir

Zagreb, 2022.